

Rådsrekommendation om strategi om att 2020/21:FPM4 inskränka den fria rörligheten med anledning av covid-19-pandemin

Justitiedepartementet

2020-10-09

Dokumentbeteckning

KOM 2020 (499)

Förslag till rådets rekommendation om en samordnad strategi om inskränkningar i den fria rörligheten med anledning av covid-19-pandemin

Sammanfattning

Den 4 september 2020 presenterade kommissionen ett förslag till rådets rekommendation om en samordnad strategi om inskränkningar i den fria rörligheten med anledning av covid-19-pandemin. I förslaget konstateras att medlemsstaterna, för att begränsa spridningen av covid-19, har vidtagit åtgärder som i vissa fall har påverkat medborgarnas rätt att röra sig fritt inom Europeiska unionen. Det föreslås att restriktioner i den fria rörligheten, om de alls införs, bör tillämpas i förhållande till områden som klassificerats med en färgkod (röd-orange-grön-grå) som bygger på det samlade antalet bekräftade covid-19-fall per 100 000 invånare under en 14-dagarsperiod, andelen positiva testresultat samt testfrekvens. Detta förutsätter förbättrad datainsamling och informationsspridning. Resenärer från områden i andra medlemsstater och från områden i den egna staten med motsvarande smittspridning bör enligt förslaget behandlas lika. Vidare bör de inre gränserna öppnas så snart som möjligt och personer som anländer från andra medlemsstater bör inte nekas inresa utan i stället i första hand erbjudas ett covid-19-test och i andra hand kräva att personen sitter i karantän. Medlemsstaterna behåller valmöjligheten att inte införa restriktioner även om de kriterier och gränsvärden som anges uppnås.

Regeringen välkomnar en ökad samordning på EU-nivå för de medlemsstater som väljer att införa olika former av reserestriktioner på grund av covid-19. Det är därför positivt att kommissionen har presenterat ett förslag till

rådsrekommendationer. Åtgärder med anledning av pandemin beslutas dock lämpligast av varje medlemsstat utifrån nationella förutsättningar. Restriktioner och åtgärder måste vara baserade på frivillighet för medlemsstaterna och bör i alla lägen föregås av adekvat kommunikation och information till övriga medlemsstater.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen har sedan pandemins utbrott arbetat för att säkerställa en gradvis återgång till fri rörlighet för personer inom unionen. I mars 2020 utfärdade kommissionen riktlinjer för gränsförvaltningsåtgärder för att skydda hälsa och säkerställa tillgången till varor och grundläggande tjänster samt riktlinjer för fri rörlighet för arbetstagare under covid-19-utbrottet. Den 15 april 2020 presenterade Europeiska kommissionens ordförande och Europeiska rådets ordförande tillsammans en gemensam europeisk färdplan för att lätta på de restriktioner som införts med anledning av covid-19. Den 13 maj antog kommissionen meddelandet *Med sikte på ett stegvist och samordnat återställande av den fria rörligheten och avskaffande av kontrollerna vid de inre gränserna*. Den 4 september 2020 presenterade kommissionen ett förslag till rådets rekommendation om en samordnad strategi om inskränkningar i den fria rörligheten med anledning av covid-19-pandemin.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget består av åtta delar. Dessa syftar bl.a. till ökad samordning av åtgärder, gemensamma kriterier och erkännande av testresultat i andra medlemsstater, likabehandling av resenärer från områden i andra medlemsstater och från områden i den egna staten med motsvarande smittspridning, samt förbättrad datainsamling och information. Enligt förslaget bör de inre gränserna öppnas så snart som möjligt och personer som anländer från andra medlemsstater bör inte nekas inresa om de kommer från ett område med hög smittspridning, utan i stället om möjligt i första hand erbjudas ett covid-19-test och i andra hand kräva att personen sitter i karantän.

1. Allmänna principer

Eventuella inskränkningar i den fria rörligheten som införs för att begränsa spridningen av covid-19 bör, enligt förslaget, baseras på särskilda och begränsade hänsyn till allmänintresset, närmare bestämt skyddet av folkhälsan. Alla sådana restriktioner bör avskaffas så snart den epidemiologiska situationen tillåter. Diskriminering mellan medlemsstater

får inte förekomma. Restriktioner får inte grundas på medborgarskap utan bör baseras på var personen har befunnit sig under de senaste 14 dagarna. Medlemsstaterna bör alltid tillåta inresa för de egna medborgarna och för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar som är bosatta på deras territorium.

2. *Gemensamma kriterier*

Enligt förslaget bör medlemsstater som överväger att inskränka den fria rörligheten tillämpa tre kriterier för detta.

- a) Det totala antalet nyanmälda covid-19-fall per 100 000 invånare i ett givet område de senaste 14 dagarna.
- b) Andelen positiva testresultat i procent av alla covid-19-tester som utförts i ett givet område den senaste veckan.
- c) Antalet covid-19-tester per 100 000 invånare som utförts i ett givet område den senaste veckan.

3. *Data avseende de gemensamma kriterierna*

Medlemsstaterna bör enligt förslaget varje vecka lämna data avseende kriterierna, inklusive data på regional nivå, till Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (Europeiska smittskyddsmyndigheten).

4. *Gemensamma gränsvärden när inskränkningar i den fria rörligheten övervägs*

Enligt förslaget bör medlemsstaterna inte inskränka den fria rörligheten för personer som reser till eller från en annan medlemsstat där a) antalet bekräftade nya covid-19-fall under en 14-dagarsperiod är mindre än 50 per 100 000 invånare, eller b) andelen som testar positivt för covid-19 är mindre än 3 procent, förutsatt att den berörda medlemsstaten har en testfrekvens per vecka på mer än 250 covid-19-tester per 100 000 invånare. Kriteriet b) bör enligt förslaget inte vara tillämpligt i medlemsstater där det samlade antalet bekräftade covid-19-fall under en 14-dagarsperiod överstiger 150 per 100 000 invånare. Medlemsstaterna bör ta hänsyn till att smittspridningen kan vara olika i olika regioner inom en medlemsstat.

5. *Kartläggning av riskområden när inskränkningar i den fria rörligheten övervägs*

Enligt förslaget bör Europeiska smittskyddsmyndigheten på basis av den data som medlemsstaterna rapporterat offentliggöra en färgkodad karta över EU/EES-länderna indelad i regioner. Denna kan tjäna som underlag för medlemsstaternas beslut. Färgkoderna som föreslås är:

Grönt – antalet covid-19-fall under en 14-dagarsperiod är mindre än 25 per 100 000 invånare och andelen som testar positivt är lägre än tre procent.

Orange – antalet covid-19-fall under en 14-dagarsperiod är mindre än 50 per 100 000 invånare men andelen som testar positivt är minst tre procent, eller, om antalet covid-19-fall under en 14-dagarsperiod är mellan 25 och 150 per 100 000 invånare men andelen som testar positivt är lägre än tre procent.

Rött – antalet bekräftade covid-19-fall under en 14-dagarsperiod är minst 50 per 100 000 invånare och andelen som testar positivt för covid-19 är minst tre procent, eller om det samlade antalet bekräftade covid-19-fall under en 14-dagarsperiod är över 150 per 100 000 invånare.

Grått – Tillräcklig information saknas.

6. *Samordning mellan medlemsstaterna och gemensam tidsplan*

Medlemsstater som planerar att införa restriktioner för personer som reser till eller från ett område som klassificerats som ”rött” eller ”grått” bör informera övriga medlemsstater och kommissionen om detta på en torsdag. Åtgärderna som meddelats bör i regel träda i kraft följande måndag. Medlemsstaterna bör inte införa restriktioner för personer som reser till eller från ett område i en annan medlemsstat som klassificerats som ”rött” om de inte inför samma restriktioner för ett område inom det egna territoriet som klassificeras som ”rött”. Inskränkningar i den fria rörligheten bör avskaffas när ett område återigen klassificeras som ”orange” eller ”grönt”, förutsatt att det har gått minst 14 dagar sedan de infördes.

7. *Gemensam ram för åtgärder som kan vidtas beträffande resenärer från områden med högre risk*

Medlemsstaterna bör inte neka personer som anländer från övriga medlemsstater inresa. I stället kan de kräva att personer som anländer från ett

område som klassificerats som ”rött” eller ”grått” ska sitta i karantän, eller göra ett covid-19-test efter ankomsten. Covid-19-test bör så långt det är möjligt vara förstahandsalternativ framför karantän. Resenärer bör ha möjlighet att i stället för ett test vid inresan göra ett test före avresan. Resenärer som har en nödvändig funktion eller ett nödvändigt behov bör inte behöva sitta i karantän, särskilt inte personer som utför kritiska yrken, gränsarbetare, utstationerade arbetstagare, säsongarbetare, transportarbetare, elever och studenter som dagligen reser utomlands, personer med tvingande familje- eller affärsmässiga skäl, diplomater och personal vid internationella organisationer, transitpassagerare, sjöfolk och journalister.

Medlemsstaterna kan kräva att personer som anländer från ett område som klassificerats som ”rött”, ”orange” eller ”grått”, särskilt personer som anländer med flyg, lämnar passagerarlokaliseringsformulär. Åtgärder som tillämpas på personer som anländer från ett av dessa områden får inte vara diskriminerande, vilket innebär att de även bör tillämpas på medlemsstatens egna medborgare. Medlemsstaterna kan överväga att rekommendera att personer som anländer från ett område som klassificeras som ”orange” gör minst ett covid-19-test före sin avresa eller vid ankomst. Om en person utvecklar symptom vid ankomsten bör testning, diagnos, isolering och kontaktpåring ske i enlighet med lokal praxis. Personen bör inte nekas inresa. Information om fall som upptäcks vid ankomsten bör omedelbart vidarebefordras till folkhälsomyndigheterna i länder där den berörda personen vistats under de senaste 14 dagarna.

8. *Kommunikation och information till allmänheten*

Medlemsstaterna bör utan dröjsmål lämna tydlig och utförlig information till relevanta berörda parter och allmänhet om inskränkningar i den fria rörligheten. Denna information bör även göras tillgänglig på webbplattformen Re-open EU.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Sverige har inte infört några inskränkningar i den fria rörligheten på grund av covid-19. Förslaget påverkar inte gällande svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget har inga budgetära konsekvenser. Kommissionen har inte presenterat någon jämförelseanalys av förslaget.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar en ökad samordning på EU-nivå för de medlemsstater som väljer att införa olika former av restriktioner på grund av covid-19-pandemin. Det är därför positivt att kommissionen presenterat ett förslag till rådsrekommendation med detta syfte. Regeringen stödjer att de inre gränserna, så långt det är lämpligt, i första hand öppnas. Det är önskvärt att de medlemsstater som inför restriktioner har så likartade regler som möjligt. Regeringen välkomnar insatser för att samordna och följa upp att dessa inskränkningar i den fria rörligheten inte kvarstår längre än nödvändigt. Åtgärder med anledning av pandemin bestäms dock lämpligast av de enskilda medlemsstaterna utifrån nationella förutsättningar och med beaktande av nationell kompetens på hälso- och smittskyddsområdet. Restriktioner och åtgärder måste vara baserade på frivillighet för medlemsstaterna och bör i alla lägen föregås av adekvat kommunikation och information i så god tid som möjligt till övriga medlemsstater. Det är viktigt att det fortsatta arbetet med att begränsa spridning av covid-19 vilar på vetenskaplig grund och att åtgärderna är effektiva, icke-diskriminerande, proportionerliga och praktiskt genomförbara. Kommissionens förslag har ingen budgetär konsekvens för Sverige. De aviserade förslagen bedöms kunna rymmas inom myndigheternas ekonomiska ramar.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Andra medlemsstaters ståndpunkter om förslaget är ännu inte kända. I de diskussioner som förts på expertnivå har medlemsstaterna understrukt behovet av att hitta en balans mellan EU-samordning och nationellt självbestämmande.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 292 FEUF, tillsammans med art. 21.2, 46, 52.2 och 168.6 FEUF. Rådet antar rekommendationen med kvalificerad majoritet.

Inte aktuellt.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det är ännu inte klart hur förslaget till rekommendation kommer att diskuteras och slutbehandlas.

4.2 Fackuttryck/termer